

BODEMKWALITEIT | LAGERE EMISSIES, BETERE TEELTRESULTATEN

‘Boeren willen vooral de bodem verbeteren’

JORG TÖNJES

Flevolandse akkerbouwers en bollentelers verbeteren hun bodemkwaliteit om emissies naar het oppervlaktewater te verlagen. Projectdeelnemers Geert Burger en Niels van den Heijkant willen vooral met bodemverbetering aan de slag.

In de buurt van Espel zit een meetpunt voor de waterkwaliteit in de Onderduikerstocht. Daar werden volgens Yvonne Gooijer van CLM Onderzoek en Advies normoverschrijdingen van residuïen gemeten. Het is lastig te zeggen of en hoe teeltmaatregelen doorwerken in emissies naar het oppervlaktewater, maar het gevoel is goed bij het POP3-project in de Noordoostpolder.

In dit project werkten CLM, Delphy, KAVB, FAC en Coen ter Berg Advies samen met akkerbouwers en bollentelers aan verbetering van de bodemkwaliteit en vermindering van erf- en perceelsemissies.

Een belangrijke aanname bij het project was dat betere bodemstructuur, voorkomen van verdichting en verslemping en een goede bodemvruchtbaarheid bijdragen aan lagere emissies. Bij de deelnemers zaten het bollenbedrijf van de familie Burger uit Espel en de familie Van den Heijkant met akkerbouw en vleeskuikens.

In het gebied legden achttien bedrijven een wasplaats aan met een reinigingsinstallatie voor afvalwater. Bij Van den Heijkant is een wasplaats buiten. Daarnaast is de opslag voor gewasbeschermingsmiddelen en komt een voorraadvat met leidingwater. Zo kunnen ze met dat water spuiten en de spuit vullen op de wasplaats. Als ze wat morsen of er waait iets weg, dan spoelen ze dat weg via het filtersysteem zodat het niet in het milieu terecht komt.

Niels van den Heijkant en Geert Burger noemen beiden de interesse

Marc Botermans van Vitens (links), Geert Burger en Niels van den Heijkant in een winterse polder.

Foto: Jorg Tönjes

‘Geef binnen agrarische sector ruimte voor experimenten’

voor bodemkwaliteit als reden om in het project te stappen. Organisatiegehaltes hoger maken is voor Burger belangrijk. De bijwerking is mogelijk betere afbraak van resten gewasbeschermingsmiddelen en minder uitspoeling en afspoeling. ‘Ik wil de teeltlaag groter maken en het land beter bedekt houden.’

Van den Heijkant is het eens met Burger: ‘Het project begon bij de waterkwaliteit, maar de boeren willen vooral weten hoe ze hun bodem kunnen verbeteren.’

Burger vond de praktische bege-

leiding door de bodemdeskundigen Coen ter Berg en Christoffel den Herder leerzaam. ‘Van verdichting wisten we wel wat. Vooral leren over het bodemleven was in de zes of zeven bijeenkomsten goed.’ Van den Heijkant: ‘Zelf ga je niet zo snel een gat spitten. Door het samen te doen, leer je veel en kun je ook vergelijken en verschillen begrijpen.’

BREDERE BANDEN

In de regio zijn telers veel met de grond bezig, zegt Burger. Het inzetten van groenbemesters neemt toe. ‘Ik denk dat de bodemkwaliteit verbetert, hoewel de bedrijven groter worden. Om tijd te sparen, doen telers meer in één werkgang. Dat is juist goed voor de grond. Je rijdt maar één keer en de machines zijn beter en staan op bredere banden.’

Van den Heijkant zegt dat de vanzelfsprekendheid van handelingen weg is. ‘Vroeger was ploegen standaard. Nu ga je steeds beter nadenken of dat wel het beste is. We hebben een buurman die met vaste rijpaden werkt. Dat is interessant

om eens te zien.’ Burger: ‘De studieclubs zijn heel actief. Bij mechanisatiebedrijven kijken we mee naar demonstraties en praktijktests.’

Omdat verdichting, verslemping en kapotrijden van de grond bij een late oogst slecht zijn voor volgende teelten, werken de bedrijven liever met een lichtere rooier. ‘Wij blijven onder de 10 ton. De lilies zijn pas rooibaar in de periode oktober tot half december. Het is van belang dat de grond goed doorworteld, waterdoorlatend en niet verdicht is’, geeft Burger aan.

Na uien en bieten zaait Burger rogge om de bodem goed te houden. ‘Lilies planten we in maart. Door de rogge is de grond dan droger. Je kunt eerder het land op en ik heb nog nooit zoveel wormen gezien als afgelopen teeltseizoen. We zijn meer organische mest gaan gebruiken. Daardoor heb je meer sporenelementen en je ziet een toename van het bodemleven. Na het planten gebruiken we kippenmestkorrels.’

Van den Heijkant ervaart dat na een groenbemester, zeker gezaaid

in een tarwestoppel, de grond altijd mooi is. ‘Wij ploegen nergens. In het najaar zetten we de Paragrubber in en een schijveneg. Alleen voorafgaand aan het ondiepere zaaien van uien en bieten is het moeilijker. Om stropen te voorkomen met zaaien, hebben we nu het plan dan wel de grond los te trekken en misschien de schijveneg daarna te gebruiken.’

GREPPEL RONDOM PERCEEL

Burger wil meststoffen en bodemherbiciden in de toplaag houden. Als bescherming tegen wegspoelen in de sloot na een bui, hebben telers in de buurt een greppel met compost daarin rondom percelen gelegd. Andere maatregelen zijn ruigere ruggen in aardappelen en drempeltjes tussen de rijen om infiltratie te bevorderen.

Nadeel is het hobbelen bij selectiewerk en peenogst. Om dat te voorkomen, maken telers de drempeltjes kleiner. Burger: ‘Je bereikt veel als je binnen de sector ruimte geeft voor experimenten. Jonge ondernemers staan daarvoor open.’

Actieplan Bodem en Water Flevoland zet in op kennis

Bij het verlagen van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen in het watermilieu speelt de bodemkwaliteit een grote rol. Yvonne Gooijer van CLM Onderzoek en Advies vertelt dat onder de vlag van het Actieplan Bodem en Water Flevoland een groep telers uit de Noordoostpolder hiermee bezig ging. ‘We begonnen in 2017 met keukentafelgesprekken en het project liep tot begin 2022. De bodemkwaliteit is verbeterd en de erfmissie is verminderd, maar dat kunnen we nog niet zo onderbouwen met waterkwaliteitscijfers.’

Het project zette in op vier pijlers: geïntegreerde

gewasbescherming, verbetering van de bodemkwaliteit, verlagen van erfmissies met wasplaatsen en reiniging van reststoffen en als laatste kennisverspreiding. Bodemverbetering kan worden gerealiseerd via teelthandelingen, organische mest en compost en gewassen en groenbemesters. Gooijer vertelt dat de kennis over emissiereductie zich ‘als een olievlek verspreidt’, spreekwoordelijk althans. ‘We hebben bijeenkomsten georganiseerd en filmpjes gemaakt. De toepassing van de kennis komt via deelnemende telers bij collega's of via aannemers die wasplaatsen aanlegden.’

Vitens: waterkwaliteit is jaren vooruitkijken

Het project rond emissieverlaging in de Noordoostpolder is volgens Vitens-omgevingsmanager Marc Botermans leerzaam voor alle gebieden in Nederland. Vitens wint weliswaar geen water in dit deel van Flevoland, maar het project leert wat het effect is van maatregelen op boerenbedrijven op de kwaliteit van grondwater.

Botermans vertelt dat het water op de landbouwpercelen er misschien wel enkele tientallen jaren over doet om op de diepte van het drinkwater te komen. Toch zal op lange termijn het effect op de kwaliteit merkbaar zijn. De drinkwaterwinning en -zuivering

zijn daarom beter af met water zonder residuen van gewasbeschermingsmiddelen.

‘Het is in het algemeen belang dat het oppervlaktewater van goede kwaliteit is’, geeft Botermans aan. ‘Nu winnen we bij Vitens nog voor 95 procent water uit grondwater, maar in de toekomst kijken we richting het Ketelmeer of bijvoorbeeld het Gooimeer. Het oppervlaktewater wordt dus belangrijker en in de toekomst willen we ook de bestaande diepere bronnen kunnen blijven gebruiken of aanvullen met oppervlaktewater. Het liefst hebben we minder zuivering nodig om het water te gebruiken.’